

PANOPTICUM

PORTAL ZA PROMICANJE LJUDSKIH PRAVA, KULTURE I PRIRODNIH ZNANOSTI

LJUDSKA PRAVA ▾ HRVATSKA ▾ EU ▾ SVIJET ▾ PRIRODNE ZNANOSTI ▾ AKADEMSKA ČETVRT ▾ KULTURNI KUTAK ▾ MULTIMEDIJA ▾

- NASLOVNICA
- TOP TEMA 2
- VRIJEME JE ZA ŽENSKU SOLIDARNOST

VRIJEME JE ZA ŽENSKU SOLIDARNOST

Objavljeno 15/01/2021

Tekst: Silvija Bushill

Foto: WM

Čvrsto smo zakoračile u 21. stoljeće. Ali žene se nisu daleko odmaknule od stereotipa što su im nametane stoljećima. Pomaka ima. Ušle smo u svijet rada. Istina, onda kada je na tržištu trebala jeftinija radna snaga, pa i danas mnoge zaposlene žene teško spajaju kraj s krajem. Europska komisija upozorava da su u

EU žene u prosjeku plaćene 14,1 posto manje od muškaraca, godišnje zarade gotovo dvije plaće manje. U Hrvatskoj je, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, razlika u plaćama oko deset posto, dakako na štetu žena. Nezavisne umjetnice, osobito ako su samohrane majke, ne mogu si samostalno pokrivati ni mjesečne životne troškove. Prema istraživanju „Kako žive umjetnice“ mjesečni prihodi od kulturnog ili pedagoškog rada za čak 55 posto umjetnica manji su od hrvatskog prosjeka a za 34,8 posto ispitanica i od minimalne plaće. Ali se bore i stvaraju.

Drugi val feminizma, započet 70.-tih i 80.-tih godina, uvodi žensko pismo u teorijski diskurs

Stvaralaštvo žena, napose na likovnom planu, iznova je dobilo iznimnu vidljivost kroz izložbu 73 rada s područja slikarstva, kiparstva, performansa, zvučnih i video instalacija od kraja 19. stoljeća do danas; od Slave Raškaj i Naste Rojc preko Marije Ujević, Nives Kavurić Kurtović i Sanje Iveković do Vlaste Delimar i Nike Radić, održane početkom godine u zagrebačkom Umjetničkom paviljonu. Revalorizacija ženske likovnosti može se gledati i kao djelomično iskupljenje za nekadašnje izložbe u čast Osmog marta kada se pod egidom umjetničkih sloboda prikrivala duboko ukorijenjena rodna simetrija s dominacijom maskuliniteta. Drugi val feminizma, započet 70.-tih i 80.-tih godina, uvodi žensko pismo u teorijski diskurs. I potiče spisateljice na svekoliki i sveobuhvatni prodor u književnost, na radost brojne publike i kritike. Pa i one koja se ne libi Nobelovim nagradama pohvaliti žensko pismo. Naše se književnice, zasad, ne mogu pohvaliti takvim odličjima ali njihova vidljivost, čitanost i prevođenje na brojne svjetske jezike dobar su put za nastavak rada.

Plesna umjetnost dotle ostaje pomalo rubna. Klasični balet koji promovira balerinu kao neupitnu ikonu ženstvenosti, identificiran je kao „jedan od najmoćnijih modela patrijahalne ceremonije u našoj kulturi“, smatra teoretičarka Ann Daly. Balerine, svojim podložnim sudjelovanjem u toj ceremoniji, pridonose vlastitoj opresiji i „odobravaju vlastitu subordinaciju“ pa, zaključuje Daly, balet ne bi bio to što jest bez rodni demarkacija.

Po binarnoj matrici opreke muškarca i žene svode na muški duh i racionalnost te žensku materijalnost i iracionalnost

Nasreću, postoje koreografkinje i plesači/ce koje su stvorile neke od najznačajnijih umjetničkih djela 20. stoljeća u mediju plesa. Dok je patrijarhat na sav glas poručivao kako su ženska tijela inferiorna i mora ih se kontrolirati, one su nas uvodile u 21. stoljeće. I opirale se „argumentu prirode“, odnosno shvaćanju žene primarno kroz njezin spol i sposobnost rađanja, pa se po binarnoj matrici opreke muškarca i žene svode na muški duh i racionalnost te žensku materijalnost i

iracionalnost. Pritom su stvarana najsvremenija plesna umjetnička djela, što korespondiraju sa svjetskim pozornicama. Od sustava se sada očekuje da pruži ruku i integrira plesnu umjetnost kao jednu od umjetnosti. U protivnom ona će, kao i ostale izvedbene umjetnosti dopirati do užih, uglavnom stručnih krugova javnosti te malobrojnih zaljubljenika u žensko tijelo injebove neslućene kreacije.

OPASNOST SPREGE NACIONALIZMA I RELIGIJSKOG FUNDAMENTALIZMA

Umjetničko djelovanje ali i sve glasnije traženje ženskih prava stoljećima je zahtjevalo i znatnu hrabrost npr. da se zauzmu vlastita stajališta; iznesu mišljenja nasuprot općeprihvaćenim tvrdnjama, dogama i vrijednostima; prokažu interesi moći koji se iza njih kriju, ali i da se ukaže na postojanje drukčijih, potiskivanih ili zabranjivanih istina i sustava vrijednosti. Žene kao jednu od najvećih opasnosti vide današnje promoviranje i u Hrvatskoj i u svijetu tradicionalnog modela patrijahalne obitelji, odnosno neupitne dominacije muškaraca nad ženama. Opasnost vide u sprezi nacionalizma i religijskog fundamentalizma s ekstremnim oblikom liberalnog kapitalizma koji nekontrolirano eksploatiraju prirodu i reduciraju prava žena.

Jer koliko god fakultetskih diploma stekle ili priznanja dobile, žene na neki čudan način, smatraju kako se ne mogu mjeriti s muškarcima. Ali ako se od dana rođenja moramo stalno ispričavati za vlastito postojanje, možemo biti sigurne da će nas mudrosti „drugorazrednih“ ženskih tijela spriječiti da kritički preispitamo i promijenimo neka svoja uverenja i pretpostavke koje smo nesvjesno naslijedili i upili iz naše kulture. Ne možemo se nadati da ćemo ponovno probuditi svoju tjelesnu mudrost i unutrašnju sposobnost stvaranja života i umjetnosti ako najprije ne shvatimo utjecaj društva na naš način razmišljanja.

ZNAKOVI PORED PUTA

Mnogo je žena koje je umorila „druga smjena“, skrb i za голу egzistenciju i za obitelj. Mnoge je umjetnice umorila borba s vjetrenjačama nespemnosti da se shvati i podrži njihov rad ali ni jedne ni druge ne prestaju stvarati „svoj ples“. Ženski osjećaji, tako vidljivi u djelima što ih stvaraju, osjećaji su vremena. Znakovi pored puta. A ti znakovi jasno govore da povratka nema. I da žene ne smiju odustati od onoga za što su se same izborile. Uz pokoju stidljivu potporu muškaraca.

Svijet je zasićen informacijama i neprekidno prožet uzbuđenjima. Danas je to neobuzdani virus. Jučer potres i zagađenje prirode. Empatija za Drugog i Drukčijem kao da se gubi. Možda je vrijeme za žensku solidarnost?